

SXEDIO.52V

7.9.192: ΚΑΤΑΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ Η ΣΜΥΡΝΗ Η ΟΠΟΙΑ ΠΑΡΑΔΙΔΕΤΑΙ ΣΤΙΣ ΦΛΟΓΕΣ. ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΓΕΜΙΖΟΥΝ ΜΕ ΠΤΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΝΤΟΥ ΑΝΑΔΥΕΤΑΙ ΜΥΡΩΔΙΑ ΑΠΟ ΚΑΙΟΜΕΝΗ ΣΑΡΚΑ ΚΑΘΩΣ Ο ΚΟΣΜΟΣ, ΚΑΤΑΔΙΩΚΟΜΕΝΟΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ ΚΑΑΚΤΗΤΕΣ ΚΑΤΑΦΕΥΓΕΙ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΖΗΤΑ ΝΑ ΒΡΕΙ ΚΑΡΑΒΙ ΓΙΑ ΝΑ ΣΩΘΕΙ

Με την τελική επίθεση του Κεμάλ Αττατούρκ στη Μικρά Ασία και τις δυνάμεις του να κατευθύνονται προς τη Σμύρνη, που είχε τεθεί με τη συνθήκη των Σεβρών υπό τον έλεγχο του Ελληνικού Στρατού, μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, στην Ελλάδα η μια Κυβέρνηση διαδεχόταν την άλλη χωρίς να μπορεί ο πολιτικός κόσμος να αντιδράσει και να σπεύσει σε βοήθεια των χιλιάδων χριστιανών που κινδύνευαν στην Ιωνία και ιδιαίτερα στη Σμύρνη από τους Τούρκους.

Η Κυβέρνηση του Π. Πρωτοαπαπαδάκη που είχε διαδεχθεί την εβδομαδιαία κυβέρνηση του Νικόλαου Στράτου, κατέρρευσε και αυτή με τη σειρά της και τη δαιδέχθηκε νέα Κυβέρνηση υπό το Ν. Τριανταφυλλάκο.

Ομως κι' αυτή θα παρασυρόταν υπό το βάρος της ήττας της Μικράς Ασίας, της πιο μεγάλης τραγωδίας της Ελλάδας στη σύγχρονη εποχή.

Αποτέλεσμα της σαρωτικής της ήττας των ελληνικών στρατευμάτων ήταν να καταληφθεί η Σμύρνη και να χαθούν **3000.000** άνδρες και γυναικόπαιδα που σφάγηκαν ή χάθηκαν ενώ έσπευδαν απεγνωσμένα να βρουν κάθε μέσο για να φύγουν από τις ακτές της Τουρκίας καθώς η Σμύρνη παραδινόταν στις φλόγες από τα προελαύνοντα στρατεύματα του Μουσταφά Κεμάλ.

Τα κακά μαντάτα έφθαναν και στην Κύπρο από εκείνους που κατόρθωναν να φθάσουν στο νησί. Μια εικόνα των τελευταίων δραματικών στιγμών της Σμύρνης έδωσε στον ανταποκριτή της εφημερίδας "Ελευθερία" στη Λάρνακα Έλληνας στρατιώτης που κατόρθωσε να φθάσει στην Κύπρο με το σκάφος "Αντιόχεια".

Ο στρατιώτης που βρισκόταν στο Μπαλ Μαχμούτ, παρά το Καραχισάρ, αφηγήθηκε τα πιο κάτω δραματικά (Ελευθερία 10/23 Σεπτεμβρίου 1922):

"Η Κεμαλική επίθεσις ήρχισε την παραμονήν της Παναγίας, ημέραν Σάββατον, εις την 1 π.μ. κατά της πρώτης ελληνικής μεραρχίας υπό τον υποστράτηγον κ. Φράγκον, ο οποίος έδειξεν επαίσχυντον διαγωγήν υποχωρήσας και τραπείς εις φυγήν άνευ αντιστάσεως, διά να ενσπείρη τον πανικόν εις το στράτευμά του.

Κατόπιν η επίθεσις εγενικεύθη εις όλον το μέτωπον. Κύριος σκοπός των Κεμαλικών ήτο η διάσπασις του ελληνικού μετώπου εις εν οιονδήποτε σημείον.

Το ελληνικόν μέτωπον διεσπάσθη μεταξύ Μπαλ Μαχμούτ και Καραχισάρ. Τον τομέα τούτον κατείχε το πρώτον σώμα της στρατιάς.

Την επαύριον Κυριακήν, ημέραν της Παναγίας, εις την 1 μ.μ. εδόθη διαταγή υποχωρήσεως άνευ ουδεμιάς αντιστάσεως.

Αξιωματικοί έρριπτον τα πηλίκια των και απέσπων τα γαλόνια των δίδοντες πρώτοι το σύνθημα της φυγής.

Ολόκληρον σχεδόν ελαφρόν πυροβολικόν και τα 3/4 του βαρέος τοιούτου περιήλον εις τας εχθρικός χείρας. Το ηθικόν του στρατού είχε περιέλθει εις αθλίαν κατάστασιν. Πλείστοι εκ των αξιωματικών ενέσπειρον τον πανικόν και φεύγοντες πρώτοι εφώναζον "φευγάτε και μας πιάσανε".

Όλοι δε αυτοί ήσαν παλαιοελλαδίται. Οι Μικρασιάται επολέμησαν όλοι γενναίως, και τούτο μαρτυρούν τα ημερολόγια των συνταγμάτων,.

Οι τελευαίοι 2.500 αντέταξαν άμυναν εις απόστασιν 15 μιλίων από την Σμύρνην. Εξηντλήθησαν όμως εν τέλει τα πυρομαχικά των και τους εκαθάρισεν ο επερχόμενος όγκος του κεμαλικού στρατού.

Η Κυβέρνησις των "σωτήρων"-Γούναρη και Σία-τους αφήκε χωρίς ενδύματα και υποδήματα και το δη χείριστον χωρίς οπλισμόν.

Η τροφή των ήτο διαρκώς η ίδια ρέγγα, φακή και

μακαρόνια αθλίας ποιότητας.

Όταν επικεφαλής του στρατού ευρίσκετο ο Παπούλας ήτο δι' όλους ανεξαιρέτως αληθινός πατέρας.

Ο στρατός δεν ηδύνατο να ανεχθή τον Χατζηανέστην, έναν άνθρωπον νευρασθενικόν και ανισόρροπον, ο οποίος φεύγων διά να σωθή εγκατέλιπε με ελαφράν την συνείδησιν τους ηρωϊκούς τραυματίας, ών πολλοί εκάησαν υπό των Κεμαλικών.

Ο Ελληνικός στρατός δεν ενικήθη. Αυτό είναι γνωστόν και πρέπει όλοι να το γνωρίζουν. Τον επρόδωσεν η αθλία Κυβέρνησις Γούναρη- Στράτου διά των αξιωματικών της.

Αξιωματικοί αληθείς πατριώται υπήρξαν εκείνοι που ηυτοκτόνησαν με τα περίστροφά των, όταν έβλεπον τον στρατόν να υποχωρή άνευ αντιστάσεως.

Ο Πλαστήρας δεν επέτρεψεν εις το σώμα του να ελθη εις επαφήν με άλλα σώματα.

Εις την άμυναν την οποίαν αντέταξεν έσυρεν εν τέλει το περίστροφν του και εφόνευσεν επτά αξιωματικούς οι οποίοι δεν ήθελαν να κρατήσουν τας θέσεις των.

(Μεταγλώττιση)

"Η Κεμαλική επίθεση άρχισε την παραμονή της Παναγίας, ημέρα Σάββατο, την 1 π.μ. κατά της πρώτης ελληνικής μεραρχίας υπό τον υποστράτηγο κ. Φράγκο, ο οποίος έδειξε επαίσχυντη διαγωγή ο οποίος αφού υποχώρησε τράπηκε σε φυγή χωρίς αντίσταση, για να ενσπείρει τον πανικό στο στράτευμά του.

Κατόπιν η επίθεση γενικεύθηκε σε όλο το μέτωπο. Κύριος σκοπός των Κεμαλικών ήταν η διάσπαση του ελληνικού μετώπου σε οποιοδήποτε σημείο.

Το ελληνικό μέτωπο διασπάστηκε μεταξύ Μπαλ Μαχμούτ και Καραχισάρ. Τον τομέα αυτό κατείχε το πρώτο σώμα της στρατιάς.

Την επαύριο Κυριακή, ημέρα της Παναγίας, στη 1 μ.μ. δόθηκε διαταγή υποχώρησης χωρίς καμιά

αντίσταση.

Αξιωματικοί έρριπταν τα πηλίκια τους και αποσπούσαν τα γαλόνια τους δίδοντας πρώτοι το σύνθημα της φυγής.

Ολόκληρο σχεδόν ελαφρό πυροβολικό και τα **3/4** του βαρέος πυροβολικού περιήλθαν στα εχθρικά χέρια. Το ηθικό του στρατού είχε περιέλθει σε άθλια κατάσταση.

Πλείστοι από τους αξιωματικούς ενέσπειραν τον πανικό και φεύγοντας πρώτοι φώναζον "φευγάτε και μας πιάσανε".

Όλοι δε αυτοί ήσαν παλαιοελλαδίτες. Οι Μικρασιάτες πολέμησαν όλοι γενναία, και αυτό μαρτυρούν τα ημερολόγια των συνταγμάτων,.

Οι τελευταίοι **2.500** αντέταξαν άμυνα σε απόστασιν **15** μιλίων από τη Σμύρνη. Εξαντλήθηκαν όμως στο τέλος τα πυρομαχικά τους και τους καθάρισε ο επερχόμενος όγκος του κεμαλικού στρατού.

Η Κυβέρνηση των "σωτήρων"-Γούναρη και Σία-τους αφήκε χωρίς ενδύματα και υποδήματα και το χείριστο χωρίς οπλισμό.

Η τροφή τους ήταν διαρκώς η ίδια ρέγγα, φακή και μακαρόνια άθλιας ποιότητας.

Όταν επικεφαλής του στρατού βρισκόταν ο Παπούλας ήταν για όλους ανεξαιρέτα αληθινός πατέρας.

Ο στρατός δεν μπορούσε να ανεχθεί τον Χατζηανέστη, έναν άνθρωπο νευρασθενικό και ανισόρροπο, ο οποίος φεύγοντας για να σωθεί εγκατέλειπε με ελαφρά τη συνείδηση τους ηρωικούς τραυματίες, από τους οποίους πολλοί κήκων από τους Κεμαλικούς.

Ο Ελληνικός στρατός δεν νικήθηκε. Αυτό είναι γνωστό και πρέπει όλοι να το γνωρίζουν. Τον επρόδωσε η άθλια Κυβέρνηση Γούναρη- Στράτου με τους αξιωματικούς της.

Αξιωματικοί αληθινοί πατριώτες υπήρξαν εκείνοι που αυτοκτόνησαν με τα περίστροφά τους, όταν έβλεπαν τον στρατό να υποχωρεί χωρίς αντίσταση.

Ο Πλαστήρας δεν επέτρεψε στο σώμα του να έλθει σε επαφή με άλλα σώματα.

Στην άμυνα την οποία αντέταξε έσυρε στο τέλος το περίστροφο του και εφόνευσε επτά αξιωματικούς, οι οποίοι δεν ήθελαν να κρατήσουν τις θέσεις τους".

Με την υποχώρηση ακολούθησαν σφαγές και στις **7/20** Σεπτεμβρίου ένας βηρετιανός περιγράφοντας τις στον ανταποκριτή της ίδιας εφημερίδας Ο. Ευρυβιάδη, κατά την άφιξη του στη Λάρνακα, ανέφερε ότι σαν οι Τούρκοι μπήκαν στη Σμύρνη, είδε ένα τούρκο να κρατά κομπολόι που το είχε σχηματίσει με τις ρόγες των γυναικείων μαστών που είχε σκοτώσει.

Μετέδιδε ο Ευρυβιάδης (Μεταγλώττιση):

"Ευθύς μετά τον κατάπλουν αγγλικού σκάφους κατά τη περασμένη Δευτέρα που μετέφερε πρόσφυγες από την Σμύρνη, έσπευσα σε συνάντηση προκρίτου πρόσφυγα Αγγλου στο **Grand Hotel** ο οποίος όταν έμαθε την ιδιότητά μου με δέχθηκε πολύ πρόθυμα και μου εξιστόρησε με τα μελανώτερα χρώματα την τραγωδία της Σμύρνης, της δεύτερης πατρίδας του.

Τον λόγο έχει ήδη ο ευγενής Βρετιανός, του οποίου το όνομα παρασιωπώ κατ' απαίτηση του:

Στις **9** Σεπτεμβρίου στις **12.15** μ.μ. σώμα τουρκικού ιππικού υπό το λοχαγό Φετχή Βέη εισερχόταν και καταλάμβανε την πόλη. Οι κάτοικοι φοβούμενοι ότι ο Τούρκος δεν θα παρεξέκλινε της πατροπαράδοτης τακτικής του εμπρησμού, της αρπαγής, της ατίμωσης και της σφαγής είχαν κρυβεί στα σπίτια τους. Στις **4** μ.μ. κατέφθασε **incognito** ο Κεμάλ Πασάς, φοβούμενος δολοφονικήν απόπειρα εναντίον του, διότι κατά την είσοδο του ιππικού κάποιοι αρμένιδες έρριψαν βόμβες και εφόνευσαν κάποιους από τους ιππείς.

Στις **10** Σεπτεμβρίου επικρατούσε ησυχία. Τούρκοι αξιωματικοί περιήρχοντο τους δρόμους της πόλης κραυγάζοντες προς τους κατοίκους "μη φοβείσθε κανέναν σας να μη φύγει".

Ταυτόχρονα οι τουρκικές αρχές λάμβαναν υπό

την κατοχή τους όλα τα αγκυροβολημένα ιστιοφόρα στο λιμάνι ώστε να μην μπορέσουν να φύγουν οι κάτοικοι.

Την ίδια μέρα εισερχόταν στην πόλη ο όγκος του Τουρκικού στρατού. Ολη η αγορά κλειστή. Στα προάστεια κατά χιλιάδες έφθαναν οι πρόσφυγες.

Την Κυριακή το βράδυ Τούρκοι αξιωματικοί και στρατιώτες του τακτικού στρατού έσπαζαν τις πόρτες των σπιτιών των διαφόρων συνοικιών και με την πρόφαση ότι ζητούσαν Έλληνες αξιωματικούς και στρατιώτες άρπαζαν τα τιμαλφή και όλα τα αντικείμενα αξίας μαζί δε με αυτά απήγαγαν και τις νέες.

Την επομένη η Δευτέρα άρχισε η σφαγή των Χριστιανών στα περίχωρα Μπουρτζιά, Μπουρνόβα και Γκίοστεπε, ενώ στη Σμύρνη οι Τούρκοι σταματούσαν τους πολίτες και τους αφαιρούσαν τα πορτοφόλια τους και τα κοσμήματά τους. Όσοι δεν είχαν τέτοια φιλοδωρούνταν με άγριες μαχαιριές.

Τη Δευτέρα το απόγευμα ο Άγγλος Πρόξενος προσκαλοσσε τους βρετανούς υπηκόους και τους ειδοποιούσε να φύγουν, διότι η κατάσταση δεν ήταν ασφαλής γι'αυτούς. Ταυτόχρονα οι Τούρκοι άνοιγαν όλα τα καταστήματα της πόλης και τα λεηλατούσαν.

Την Τρίτη όλοι σχεδον οι Άγγλοι επιβιβαστήκαμε στα πλοία, ενώ η πυρκαγιά άρχιζε από δι'φορα σημεία της αρμενικής συνοικίας, βοηθούμενη από νότιον άνεμο. Οι Τούρκοι αξιωματικοί και στρατιώτες καταβάλλοντες όλες τις προσπάθειες για να την κατασβέσουν.... έρριχναν εμπρηστικές βόμβες. Είδα με τα μάτια μου τούρκους να χύνουν βενζίνη, την οποία μετέφεραν σε ψεκαστήρες θειαφίσματος αμπελιών.

Οι κάτοικοι περιήλθαν σε απόγωση. Όσοι έμεναν στις οικίες τους καίονταν, όσοι δεν αποπειρώντο να βγουν εξω τουφεκίζονταν. Και όσοι δεν καίονταν, και δεν τουφεκίζονταν, ρίχνονταν στη θάλασσα για να σωθούν...

Απειρα πτώματα επέπλεαν προκαλώντας στους θεατές τον ίλιγγο. Η φωτιά, η μάχαιρα και η θάλασσα

συμπλήρωναν την εξόντωση των Χριστιανών.

Οι Τούρκοι οδήγησαν τους κατοίκους στις Εκκλησίες, τα σχολεία και τα μεγάλα κτίρια και τους έλεγαν "μη φοβάσθε, θα σας σώσουμε".

Και αφού τους συγκέντρωναν εκεί, τους έκαιαν ομαδικά. Είδα Τούρκους αξιωματικούς να οδηγούν μικρά παιδιά στη φωτιά και στη σφαγή.

Και δεν έσφαζαν και δεν έκαιαν μόνο Έλληνες και Αρμένιους, αλλά και Άγγλους.

Οι δρόμοι είχαν γεμίσει από πτώματα. Το κάθε τι καιόταν. Παντού αναδυόταν η οσμή της καιόμενης ανθρώπινης σάρκας. Η προκυμαία αποτελούσε κατάμαυρο όγκο από το συνωστιζόμενο κόσμο, κόσμο που φώναζε προς τα πλοία "Βοήθεια, βοήθεια".

Η Εκκλησία της Αγίας Φωτεινής μεταβλήθηκε σε στάκτη. Η αρμενική εκκλησία, η Καθολική εκκλησία, το κτίριο της **Alliance Francaise**, η σχολή **Barkchire** παραδίδονταν στη φωτιά κατάμεστα από χριστιανούς.

Είδα τούρκο στρατιώτη να κρατά κομπολόϊ από ρόγες γυναικείων μαστών.

Ο Κεμάλ εγκαταστάθηκε στο μέγαρο όπου άλλοτε κατέλυσε ο Κωνσταντίνος. Οι τούρκοι φόνευσαν πέντε άγγλους πεζοναύτες.

Τη νύκτα της Τετάρτης στις **2 1/2** μετά το μεσονύκτιο άγημα από **52** πεζοναύτες με **4** μυδραλλιοβόλα σχημάτισε τετράγωνο και μετέφερε τους τραυματίες και ασθενείς από το αγγλικό νοσοκομείο στα πλοία. Το άγημα αυτό έσωσε και **24** Έλληνες αξιωματικούς και οπλίτες πληγωμένους από βέβαια σφαγή.

Στις **2** το απόγευμα της Πέμπτης αποπλεύουμε. Ένα μαύρο απέραντο σύννεφο σκέπαζε το γαλανό ουρανό της Σμύρνης.

Η Σμύρνη δεν υπήρχε πλέον. Η φωτιά υψούμενη σε ουρανομήκεις στήλες έκαιε το ακρότατο σημείο της πόλης προς το σιδηροδρομικό σταθμό Αϊδινίου...

- Ο ελληνικός στρατός πολέμησε;

- Οι πληροφορίες μας είναι ότι οι παλαιοελλαδίτες έφευγαν χωρίς αντίσταση. Ο

θρυλικός Πλαστήρας αποδείχθηκε λιοντάρι με τους ευζώνους του. Είπε στους άλλους: "Εσείς φύγετε, εγώ με τους ευζώνους μου θα μείνω". Κι έμεινε και πολέμησε κι έπεσε μαζί με τον Καλλίσκην.

Και ο συνομιλητής μου Άγγλος κτύπησε δυνατά τη γροθιά του στο τραπέζι:

- Οι μικρασιάτες πολέμησαν;

- Αυτοί έπεσαν όλοι. Αυτοί αντέταξαν απεγνωσμένη άμυνα παντού. Αληθινοί σταυροφόροι έπεσαν ως χριστιανοί στη Μικρασιατική γη.

- Πού αντέταξαν άμυνα;

- Στο Αφιόν Καραχισάρ ο Πλαστήρας με τους ευζώνους και τους Μικρασιάτες σχημάτισε το "Μικτό απόσπασμα" και εκεί συγκράτησε τον εχθρό. Φαντασθείτε ότι όταν αυτοί αμύνονταν στο Καραχισάρ, οι άλλοι βρίσκονταν δύο ημέρες πίσω. Και εάν μόνο **20.000** φονεύθηκαν και αιχμαλωτίστηκαν και σώθηκε έτσι η Μικρασιατική στρατιά, αυτό οφείλεται στον Πλαστήρα και τους δικούς του.

- Και ο Χατζηανέστης;

- Αυτός ήταν νευρασθενικός. Ο στρατός δεν τον χώνευε και στο μέτωπο παντού τον αποδοκίμασε και τον εγιουχάϊσε. Αυτός ίσως να είναι ο πρώτος συντελεστής της καταστροφής.

- Και ο Παπούλας;

- Α. Αυτός ήταν ο άνθρωπος. Λέγεται ότι όταν ζήτησαν να του σηκώσουν δύο μεραρχίες για να τις στείλουν στη Θράκη, αντέστη και όταν η ελληνική Κυβέρνηση επέμενε, εκείνος παραιτήθηκε.

- Πού έστειλαν τον Ελληνικό στρατό;

- Στα Νησιά, διότι ήταν εξαγριωμένος και αν τον έστελλαν στην Αθήνα θα εφάρμοζε εξάπαντος λύντσειο νόμο κατά τον υπαίτιων της εθνικής συμφοράς.